

**LIVING
LANDSCAPE**
ŽIVA KRAJINA KRASA
IL PAESAGGIO VIVO
DEL CARSO

VZDRŽEVANJE IN GRADNJA HIŠK

Boris Čok

2007-2013
cooperazione territoriale europea
programma per la cooperazione
transfrontaliera
Italia-Slovenia
evropsko teritorialno sodelovanje
program čezmejnega sodelovanja
Slovenija-Italija

Investiamo nel
vostro futuro!
Naložba v vašo
prihodnost!
www.ita-slo.eu

Progetto cofinanziato dal Fondo europeo di
sviluppo regionale
Projekt sofinancira Evropski sklad
za regionalni razvoj

UVOD

Na Krasu so hiške majhna enoprostorna zavetišča, na suho zložena iz neobdelanih kamnov in brez uporabe malte, z vhodno odprtino, obrnjeno k prijaznejši strani neba, kjer je človek poiskal zavetje pred dežjem in burjo. Vse te lastnosti prvotnega bivališča so postale stalnica v nadaljnjem razvoju stavbne kulture na Krasu vse do najrazvitejše oblike, domačije zaprtega tipa. Gre za najbolj preprosto izvedbo človekovega bivališča, na Krasu največkrat imenovano **hiška** ali kar **hiša**, sicer pa značilno za ves sredozemski prostor. Nekatere so zgrajene zelo daleč od vasi, druge pa v njihovi bližini. Po videzu so nekakšne zelo enostavne in preproste gradnje, izdelek praviloma neizšolanega graditelja, ki pa po drugi strani od njega zahtevajo veliko spretnosti in iznajdljivosti za svoj daljši obstoj. V prvi vrsti so bile namenjene pastirjem, ki so jih večinoma gradili med pašo, ko so hkrati čistili, **trebili** gmajno odvečnega kamenja za pridobivanje pašniških površin. Nastale so predvsem iz potrebe po zaščiti pri nenadnih nevihtah, ob deževnih dneh, pa tudi pred jutranjim mrazom, burjo in dnevno pripeko.

Nekatere vasi tradicije gradnje hišk sploh niso poznale, čeprav je bilo ustreznega kamenja na pretek. Tako hišk ne najdemo po nekdanji pašni okolici vseh vasi po Krasu. Prav zaradi tradicije gradnje se hiške po načinu zidanja zelo razlikujejo. Na to je vplivala obrtna spretnost pastirja in njegovega učitelja, ki je lahko bil starejši pastir, oče, ded ali kdo drug od sorodnikov ali zancev. Tako se za hiške uporablja več izrazov. Od Kozine proti Podgradu so **šišce**, ponekod na Tržaškem krasu so **hišce**, v Lokvi in Prelozah **šiške**. V Gornjih Ležečah jim pravijo **jute** in se od drugih hišk na Krasu ločijo po namenu in načinu zidave. Sezidane so v podpornih zidovih, **škarpah** teras, posajenih z vinogradi. Vhod premošča manjši lesen tram, ki je hkrati podlaga za zidanje oboka s **skrlami**. Čez vse je nasuta zemlja, pri čemer se je vrh zarasel in tako ni prepuščal vode. Zaradi poenotenja in najbolj razširjene rabe se izraz hiška ali anglofonsko **hishka** uporablja za majhno enoprostorno suho zidano zavetišče na Krasu in se kot tak uporablja tudi v mednarodni terminologiji. Domači izrazi pa se uporabljajo tudi za vse arhitekturne detajle na hiški, kot so **velb**, **gurnc**, **preklada**, **jrta**, **slepo okno**, **vrzela**, **vrzelca**, **skrla**, **skrlca**, **škajca**, **kljuka**, **klopca**, **pečka**, **prag**, **stažič**, **wbroba**, **kap**, **polička**, **škovna**. Enako velja tudi za tipologijo načina gradnje.

Eden od osnovnih pogojev za gradnjo je bil ustrezen material, tj. kamenje na lokaciji, kjer so želeli graditi hiško. Neustrezno grajena hiška ni dolgo kljubovala času in fizikalnim danostim. Če sama gradnja oboka strehe z **velbanjem**, tj. zamikanjem skrl ali previsevanjem, je predstavljala velik izziv za graditelja. Izjemoma so streho gradili tudi drugače. Prav tako so bili pomembni nosilni zidovi in izgradnja primerne vhoda v hiško. Prav vhod je bil zaradi burje največkrat obrnjen stran od smeri burje. V redkih primerih, ko to ni bilo mogoče, so ob vhodu sezidali protivetrni zid. Tudi gradnja samega vhoda je zahtevala veliko spretnosti in pravilno izbranega kamna. Vhodi imajo podobno kot zaključki zidov štiri vogale, kar je pomenilo, da so morali kamenje zelo dobro vezati v nosilni zid, hkrati pa paziti na pokončno ravno črto robov, **plajbo**. To se je izšlo samo, če so imeli dovolj širok in dolg ploščat kamen za preklado, **gurnc**, in na voljo dovolj ustreznega neobdelanega kamenja, saj so se morali v nasprotnem primeru znajti tako, da so obe stranici zidu za vhod zidali nagnjeno proti sredini. S tem načinom zidanja so vhod zožili na vrhu, pri čemer jim za preklado ni bilo treba vzdirati dolgega

in širokega **gurenca**, ker ga namreč niso imeli. Ponekod so posnemali vrata kraških hiš in dvorišč, zato so na eno ali obe strani vhoda pokončno postavili in vzdicali lepo izbran neobdelan pokončen kamen, **jrto**. Debelina zidu je bila premosorazmerna višini strehe, ki so jo želeli zgraditi. Višja kot je bila streha, toliko širši je bil nosilni zid. Skrle so morali z nosilnega zidu zamikati proti sredini, na zunanjem robu zidu pa jih **zakladati**, obtežiti s kamenjem, saj so se lahko v nasprotnem primeru prevesile in padle v prostor hiške. Enako je veljalo, če so streho gradili s previsevanjem obodnih zidov. V tem primeru so morali zunanje strani zidu založiti s še več kamenja. V nekaterih hiških so zgradili okna, slepa okna in pečko s kaminom. Hiške so zidali po več dni ali celo več mesecev. Ko so znosili ali nabrali dovolj kamenja, so sezidali en del, nato pa so znova zbirali kamenje za naslednjo fazo gradnje in tako naprej. Lahko pa so kamenje nosili sproti in tako tudi zidali. Ko se je več pastirjev odločilo zidati skupno hiško na določenem mestu, pa je bila ta hitreje zgrajena.

VRSTE HIŠK

1. Namembnost

Največ so jih zgradili pastirji, obstajajo pa tudi poljedelske, vinogradniške in kamnoseške.

2. Način izgradnje

Kot je navedeno v monografskem delu, glede na način izgradnje ločimo naslednje vrste hišk:

2.1. Samostojne hiške;

2.2. Nesamostojne hiške:

2.2.1. naslonjena,

2.2.2. vezana,

2.2.3. zložena,

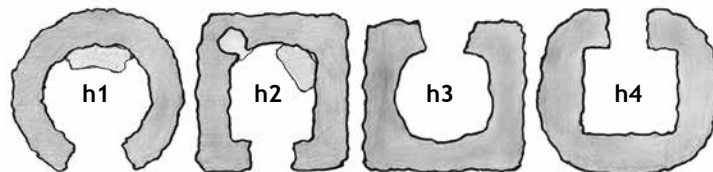
2.2.4. hiška v škarpi,

2.2.5. prislonjena,

2.2.6. druge različice (hiška v tresi, vrzeli, na skali, ob previsu in v zemlji).

2.1. Samostojne hiške

Za izgradnjo take hiške je treba imeti v bližini dovolj ustreznega kamenja, zlasti če želimo zgraditi večjo. Tlorisa notranjega ali zunanega nosilnega zidu samostojne hiške sta različna. Notranji je največkrat v obliki podkve, lahko

[1] Tlorisi samostojnih hišk: (h1) podkvast s klopco in koničnim vhodom; (h2) kvadraten s klopco v levem kotu in pečko v desnem; (h3) kvadraten z okroglim notranjim prostorom in koničnim vhodom; (h4) okrogel s kvadratnim notranjim prostorom. Skica: B. Čok

pa je tudi okrogle, kvadratne in pravokotne oblike. Tloris zunanega zidu večinoma povzema obliko notranjega, le redke izjeme imajo zunaj okroglega ali znotraj ravnega pravokotnega ali kvadratnega in obratno.

2.2. Nesamostojne hiške

Za razliko od samostojnih, prostostojećih hišk, se nesamostojne hiške navezujejo na že obstoječe strukture, naravne ali zidane.

2.2.1. Naslonjena hiška

Naslonjena hiška je zidana tako, da en del zidu, na katerega sta naslonjeni vratna preklada, **gurenc**, in streha, nadomešča stena ali skala. Ostali del strehe je naslonjen na nosilni zid, ki je zgrajen vzporedno ali po obliki skale.

[2] Naslonjena Ukova hiška pri Podobzidju v okolici Lokve. F.: B. Čok

2.2.2. Vezana hiška

Vezana hiška je zgrajena tako, da sta se ob gradnji zidu pustili odprtini za vhod in prostor, nato pa se je še z obeh strani zgradila streha. Pri takih hiškah je lahko kupola strehe zaradi velike nosilnosti zidu na obeh straneh precej višja.

2.2.3. Zložena hiška

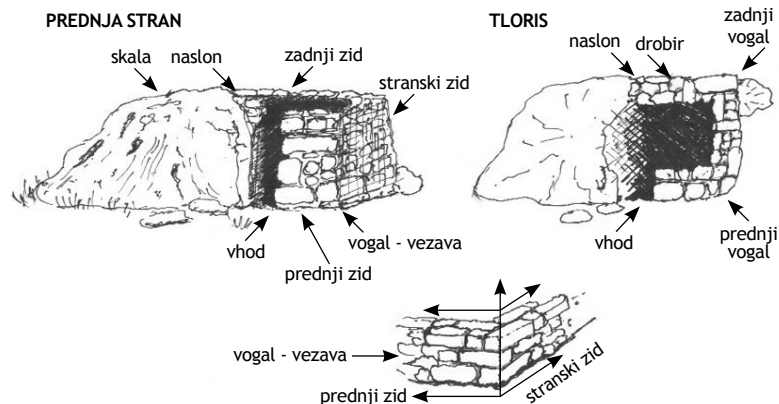
Zložena je tista hiška, ki so jo zgradili v **grublji** ali **griži**, iz kupa pri trebljenju zložnega odvečnega kamenja. Postopek gradnje je podoben tistemu v zidu.

2.2.4. Hiška v škarp

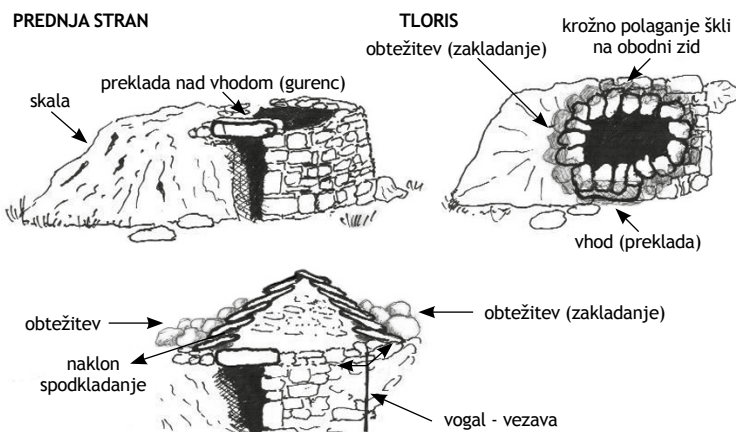
Pri izgradnji **škarpi** ali teras se je **izpustil** del zasipa terase in se je nato v podpornem zidu izdelala hiška. Streha je obokana, vendar se kupole večinoma ne vidi, ker je zasuta in zravnana z zasipom, vodoravno z robom terase.

2.2.5. Prislonjena hiška

Ponavadi so tovrstne hiške z enim delom strehe prislonjene ob zid, **grubljo** ali pa so postavljene v kotu dveh stičnih zidov ograd.

[3] Postopek gradnje naslonjene hiške na skalo. Skica: B. Čok

[4] Postopek gradnje naslonjene hiške na skalo. Skica: B. Čok

2.2.6. Druge različice

Poleg teh osnovnih in najbolj pogostih vrst poznamo še nekaj posebnosti, na primer hiške, prislonjene ob breg, ter hiške v **tresi**, vrzeli, na skali, ob previsu in v zemlji.

Strehe hišk

Vse strehe niso obokane ali **velbane**, tj. zidane s previsevanjem v kupolo.

Ponekod so uporabljali enostavnejše tehnike. Po dolžini zidu in počez na oba robova so po vrsti od vhoda proti koncu prostora položili večje skrle. Čeznje so nekoliko poševno s sredine strehe položili manjše skrle vse do roba strehe na zidu.

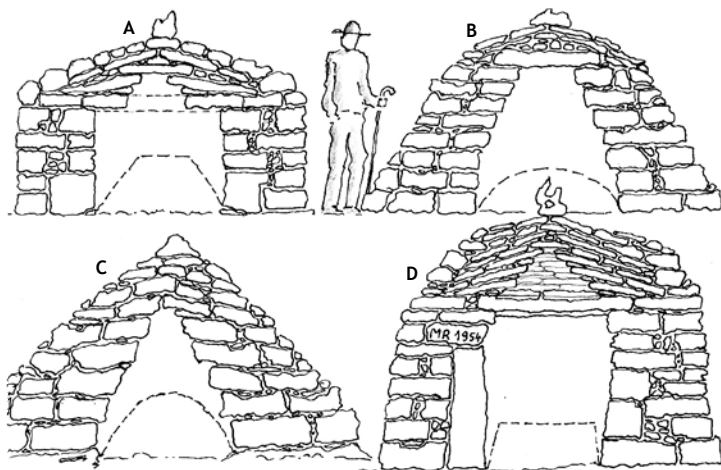
Nekatere strehe so polovično obokane. Tehnika je podobna kot pri navadnem oboku, le da so dve ali tri vrste večjih skrli položili s previsevanjem po dolžini zidu, nato pa na vrhu počez zaključili z večjimi skrlemi in nasuli čez še drobiž ali manjše skrle.

Nekoliko zahtevnejša je bila gradnja strehe s previsevanjem obeh strani zidu skupaj z vhodom. Tako so gradili streho predvsem tam, kjer ni bilo skrl za gradnjo kupole in ustrezne preklade, **gurenca**, nad vhod. Vsako vrsto kamenja so nekoliko zamikali proti notranjosti, zadaj pa zid vezali v širino za obtežitev. Ko je zid prišel na vrhu skupaj, so ga zaključili v nekoliko bolj piramidasto streho. Hiške z visokim obokom so bile v notranjosti višje in so bile zato za pastirje udobnejše. Zaradi izgradnje visokega oboka so morali upoštevati tudi večjo vzdržljivost nosilnega zidu. Višja kot je bila streha, toliko bolj primerno je moral biti širok in trdno grajen nosilni zid. Tako zgrajene samostojne hiške niso samo najlepše, temveč so tudi najbolj trdne in obstojne ter ne prepuščajo vode.

Vrste streh hišk

Nekaj osnovnih primerov gradnje streh:

1. Streha iz počez položenih skrl;
2. Polovično ali delno obokana streha hiške pravokotnega tlorisa (A);
3. Nizko obokana streha hiške okroglega tlorisa in z obokanim vhodom (B);
4. Streha hiške podkvastega tlorisa, ki je v celoti sestavljena iz obokanega zidu (C);
5. Visoko obokana streha hiške kvadratnega tlorisa z dvojno preklado nad vhodom z eno **jrto** (D).

[5] Vrste streh. Skica: B. Čok

Pri obnovi in popravilu hišk je priporočljivo uporabiti zadnja dva načina izvedbe strehe, ki sta se izkazala za najbolj stabilna.

OBVEZNI PRIPOMOČKI

Izbira orodja in zaščitnih sredstev je enaka kot pri gradnji zidov. Postopek dela s kamenjem pri gradnji hišk je enak ostalemu suhozidnemu delu.

DODATNI PRIPOMOČKI

Skoraj jih ne rabimo. Morda le delovno čelado in lestve pri gradnji strehe.

SKRB ZA VARNOST PRI DELU

Varnost pri delu je nujno potrebna, saj tak način gradnje predstavlja določeno tveganje za poškodbe, če delo ni usklajeno in nadzorovano. Zlasti moramo biti previdni pri gradnji strehe saj se lahko zgodi, da se skrle za streho zaradi prehitrega in nestrokovnega dela pri previsevanju zrušijo v notranjost. Graditelj, ki pomaga in nadzoruje, za koliko bodo skrle zamaknjene proti sredini, je tako izpostavljen velikemu tveganju za hude poškodbe.

RUŠENJE STARE HIŠKE

Rušenje poškodovane ali zrušene hiške mora potekati premišljeno in previdno. Tudi pri tem delu lahko pride do resnih poškodb zlasti okončin.

[6-11] Obnova hiške z enojnim zidom v Podlipah. F.: B. Čok

Začnemo najprej pri poškodovani strehi. Tako začnemo z vrha strehe jemati skrle, pri katerih obstaja največja nevarnost, da se bodo zrušile v notranjost. Skrle razvrščamo in zlagamo na več kupov, od manjših, srednje velikih do največjih, ki so na nosilnem zidu. Če je streha že zrušena v notranjost, je treba najprej s kamnja očistiti listje, veje, iglice itd. Tako lahko lažje odbiramo skrle in jih zlagamo na kupe. Enako velja za kamenje nosilnih zidov, ki so poškodovani. Pozorni moramo biti na preklado. Če je poškodovana ali počena, jo moramo zamenjati z drugo.

PRIPRAVA PORUŠENIH DELOV ZA POPRAVILU

Vsak kamen, ki se v zidu maje ali *šketlja*, odstranimo in znova vzdiamo ter zelo natančno zapolnimo vse luknje med kamenjem z drobirjem, tako da je vsak kamen dobro vdelan in se ne premika. Če ugotovimo, da je zid v celoti poškodovan, je bolje, da ga postopoma rušimo, kamenje pa razvrščamo in zlagamo na kupe. Tako si olajšamo ponovno izgradnjo.

IZBOR IN RAZVRŠČANJE KAMENJA

Izbor in razvrščanje kamenja je zelo pomembno tudi pri gradnji nove hiške. V tem primeru je treba imeti v kupih po tleh na voljo veliko več kamenja kot pri popravilu hiške. Zato je zelo preudarno ločiti skrle za streho po velikosti in debelini, prav tako kamenje za *lice* notranjega in zunanjega zidu, kamenje za sredino in zlasti drobir. Enako velja za preklado nad vhodom, saj je dobro, da imamo še eno za rezervo. Če je zid širši, pa sta za premostitev vhodne odprtine včasih potrebni celo dve.

IZDELAVA TEMELJEV

Izdelava temeljev se zahteva pri novogradnji. Postopek je enak kot pri gradnji zidov. Temelje izdelamo po tem, ko smo začasno zakoličili obliko in velikost hiške, ki jo nameravamo zgraditi. Nato očistimo zemljo, korenine in požagamo vse grmovje ali drevje, ki bi nas preveč oviralo pri gradnji in bi lahko sčasoma z rastjo poškodovale tudi hiško.

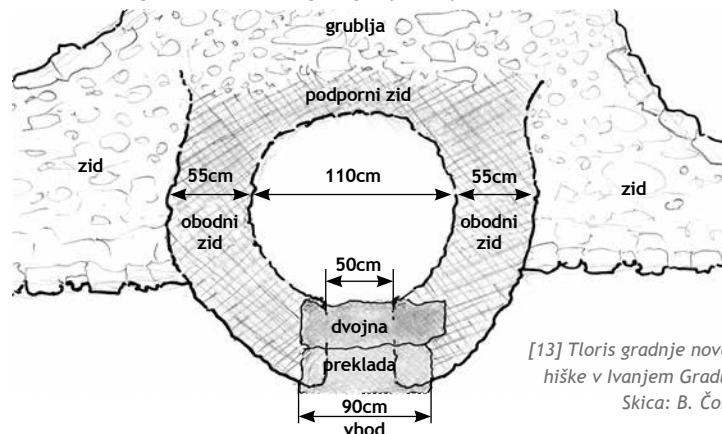

[12] Priprava temeljev za zid prislonjene hiške. F.: B. Čok

ZAČETEK GRADNJE NOVE HIŠKE

Graditi začnemo na koncu zidov, v tem primeru je to vhod v hiško. Praviloma kamenja ne obdelujemo s kamnoseškim orodjem, razen če to ni nujno potrebno. Nekdanji graditelji so kamenje vzdicali takšno, kot so ga našli v naravi ali ki je bilo naključno tako razbito, da je imelo *lica* in vogale. Takšno kamenje so hranili za del, kjer je bil pomemben lepši videz, in pomembnejše sklope gradnje. To je lahko bil vhod, slepo okno, obroba strehe ali tudi pravo okno. Enako bomo ravnali tudi sami. Kamne, ki jih zlagamo v rob vhoda, moramo počez in podolgem vezati v nadaljnjo gradnjo nosilnega zidu, saj se nam lahko v nasprotnem primeru zgodi, da bomo vogale vhoda s prehitrim zidanjem po višini premalo vezali v zid. To pa je zelo tvegano, ker je že sama preklada nad vhodom zelo težka in na njej sloni še del strehe.

Novogradnja hiške je smiselna le tam, kjer so dokazi o njenem obstoju v preteklosti, vendar jih danes tam preprosto ni več. Po celotnem Krasu je preveč podrlih, poškodovanih ali porušenihišk, ki so potrebne obnove, zato je gradnja novih na takšnih območjih brez potrebe. Prav tako pa hiške ne spadajo niti v vrtove ob hišah in v vasi. Velika večina tega dela kulturne krajine se je po opuščanju pašništva zanemarila, tonila v pozabo in začela propadati. Tega preprosto ne smemo več dovoliti, saj gre za del naše skupne dediščine ne glede na to, na čigavi gmajni stoji.

[13] Tloris gradnje nove hiške v Ivanjem Gradu
Skica: B. Čok

[14] Postavitev temeljnih kamnov. F.: D. Okoren

ZAGOTAVLJANJE USTREZNE NOSILNOSTI

Za večjo nosilnost zidu poskrbimo tako, da že predhodno razvrščene podolgovate kamne, vzdiamo počez na bolj problematičnih mestih zidu, kot so vogali ali nad oknom. Tudi če jih v zid vzdiamo vsake toliko, to poveča trdnost in povezanost zidu.

NOTRANJOST ZIDU

Notranjost zidu hiške mora biti zaradi velike teže strehe še toliko bolj grajena. Če je le mogoče, ne vzdiamo okroglastih in ovalnih kamnov ali kamnov na konus z gladkim robom. Taki kamni se ne **zakačajo** in se lahko zaradi pritiskov zmuznejo iz zidu. To pa lahko povzroči rušenje zidu. Bolje je, da jih razbijemo, saj tako dobimo ostrejše robove ali drobir. Tudi z drobirjem ne skoparimo, temveč ga čim več vdelaemo med kamenje. Fuge v licu notranjega in zunanjega zidu podložimo in zapolnimo s manjšimi **skrlicami**. Tako se izognemo posedanju zidu po robovih.

[15] Velika nosilnost zidu je zagotovljena z dobro izbranimi in vzdanimi kamni, enako pa velja tudi za skrbno polnjenje notranjosti zidu. F.: D. Okoren

POSTAVLJANJE STREHE

Ko smo pozidali nosilni zid do želene višine, položimo počez čez vhod enega ali dva podolgovata in precej simetrična kamna, prekladi ali **gurenc**, tako da dobro slonita čez oba konca zidu. Če ima hiška vogale, čeznje najprej položimo štiri velike, približno enako debele skrle, tako da te vežejo zid na vrhu pri vogalu, hkrati pa omogočajo krožno postavljanje ostalih večjih skrl čez rob nosilnega zidu. Hkrati s tem vsako skrlo sproti podložimo z manjšo **skrlico**, da dobimo naklon proti zunanjemu zidu. Pri tem poskušamo za podlaganje večjih skrl izbirati **skrlice** čim bolj enake debeline in ustrezne velikosti. **Skrlice** dajemo v roke graditelju, ki jih podklada v notranjosti hiške. Če pa že vemo, s kakšno skrlo bomo previsevali naslednjo vrsto proti notranjosti in po višini, jo kar sami postavimo na rob skrle, na katero bo prišla druga. Podkladalec jo bo nato samo ustrezno potisnil, da bo dobil pravi naklon. Sočasno s polaganjem skrl proti notranjosti se počasi ustvarja kupola strehe, zato moramo skrle na zidu sproti obteževati, **zakladati** z debelejšimi skrlami ali kamenjem, saj bi se te v nasprotnem primeru zaradi velike teže previsevanih skrl zrušile v notranjost.

Najbolj primerna debelina skrl za streho je od 1 do 3 cm. Take skrle so lahke in je z njimi lepše **loviti** krožni venec, ki gre lahko v višino tudi po spirali. Hkrati pa je lažje tudi zamikanje takih skrl proti notranjosti za 2 do 5 cm, saj se pri tem z višino manjša tudi odprtina na sredini strehe. Ko je odprtina v velikosti nogometne žoge ali nekoliko večja, čeznje položimo skrlo ustrezne velikosti in tako zapremo obok, **velb**. Sledi še dodatno zapolnjevanje z manjšimi skrlami, tako da lahko po želji oblikujemo čim lepšo kupolo. Na vrh lahko postavimo še okrasni ali varovalni kamen, **stažič** ali **stražič**.

[16] Ko je obodni nosilni zid sezidan do predvidene višine, začnemo odbirati prve skrle za previsevanje strehe. F.: Z. in D. Okoren

[17] Polaganje prvih skrl, venca po nosilnem zidu. F.: Z. in D. Okoren

[18] Izberemo preklado, gurenc. F.: Z. Okoren

[19] Položimo ga nad vhod. V tem primeru sta bili položeni dve prekladi ena poleg druge. F.: Z. in D. Okoren

[20] Začetek previsevanja škrl z nosilnega zidu hiške s pravokotnim tlorisom F.: B. Čok

[21] Previsevanje nadaljujemo tudi prek obeh preklad, hkrati pa poravnavamo, glihamo z drobirjem, da bomo lahko polagali naslednjo vrsto skrl proti notranjosti, in zakladamo po zunanjem robu. F.: Z. in D. Okoren

[22] Vrh strehe z luknjo pred zapiranjem. F.: B. Čok

[23] Zapiranje strehe z večjo škrolo F.: Z. Okoren

[24] Zaključevanje kupole. F.: Z. in D. Okoren

[25] Notranji velb. Lepo se vidijo manjše škalce, s katerimi podložimo skrle, da dobimo nagib navzven proti nosilnemu zidu. F.: Z. in D. Okoren

[26] Dokončana nova hiška. Gre za okroglo hiško v grublji. F.: Z. in D. Okoren

[27] Stažič ali stražič na vrhu strehe hiške ni razširjen po vsem Krasu, temveč le tam, kjer se je obdržalo predkrščansko izročilo verovanja v naravne sile. Fotografija: B. Čok

OBRED OB KONČANEM DELU

Po stari pastirski navadi je v Lokvi sledila še priprošnja hiški.

Vodja gradnje vzame brinovo vejico in se postavi pred vhodom na eno stran, na drugo pa njegov pomočnik s kozarcem terana v roki. Ta malo terana zlije po robu strehe, vodja pa z vejico trikrat potolče po razlitem teranu in izgovarja: »Da bi stalu!« Nato pomočnik znova polije malo terana, vodja pa znova trikrat potolče: »Da bi držalu!« In nato pomočnik še tretjič polije malo terana, vodja pa še zadnjič trikrat potolče: »Jn da bi trajalu! Živijo!« Nato vsi dvignejo osminske kozarce z vinom in z vzklikom: »Živijo!« spijejo do dna. Vejico zataknejo v špranjo nad vhod.

V Lokvi so ta obred izvajali z rdečim vinom trte bekonka, ker trta terana ni uspevala.

[28] Obred priprošnje za hiško F: Z. Okoren

SLOVAR IZRAZOV IN ORODJA ZA GRADNJO HIŠK

glíhati - poravnati, ravnati

grobља, griža - grobља, večji kup zloženega odvečnega kamnja, na zunanjem obodnem delu grajena kot zid

gurnc - preklada

hiška - manjši enoprostorni objekt na Krasu, zidan v suhozidni tehniki, ki spada med pomožne kmetijske objekte

hišce - izraz za hiške ponekod na Tržaškem krasu

jrta - pokončen kamnoseško obdelan kamen na oknu ali portalu; pri hiški je to ponavadi izbran lep neobdelan pokončen kamen

jute - izraz za hiške v Gornjih Ležičah

kamen, ki se zakajla - kamen, ki se zatakne za drugega, da ima v zidu trdno lego

lice kamna - stran kamna, ki je bolj izdelana in lepša kot druga ter se da lepo zlagati

lice zidu - prednja ali vidna stran zidu

lega - kamnita kljuka za latnik

na horuk - naenkrat, nenačrtovano

plajba - zidarska svinčnica

skrlica, škrlica - manjši ploščat kamen

slepo okno - okno brez odprtine

stažič ali **stražič** - okrasni kamen na vrhu kupole hiške

šiške - izraz za hiške v Lokvi in Preložah na Krasu

škajca - manjši ploščat kamen konične oblike

škarpa - podporni zid, terasa

šketljati, klipati - majati se

tredit gmajno - čistiti gmajno odvečnega kamnja za pridobivanje pašniških površin

tresca (Coljava, Tomaj, Lokev) - nagnjen teren, brežina, breg

velb - obok

velbanje - previsevanje kamnja vodoravno ali navpično

zakajlan, ukajlan kamen - kamen, ki se dobro prilega drugemu, tako da se ne premika

zakladati - obtežiti s kamenjem

wbroba - kamnita obroba na obodnem zidu hiške.

Izdal: Park Škocjanske jame, Slovenija

Uredila: Eda Belingar - Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
Območna enota Nova Gorica

Avtor besedila: Boris Čok

Jezikovni pregled: Veris, d. o. o.

Avtorji fotografij: Boris Čok, Zdenka in Dušan Okoren

Avtor skic: Boris Čok

Grafična obdelava in predogled tiska: Unitis, d. o. o.

Tisk: Unitis, d. o. o.

Naklada: 800

Ta publikacija obstaja tudi v italijanskem jeziku.

Škocjan pri Divači, 2014

Publikacija je sofinancirana v okviru projekta Living Landscape / Živa krajina Krasa: raziskovalni in izobraževalni projekt na področju prepoznavanja in valorizacije čezmejne dediščine in okolja/ Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Pubblicazione finanziata nell'ambito del Progetto Living Landscape // Paesaggio vivo del Carso: un progetto di ricerca e formazione per riconoscere e valorizzare il patrimonio culturale e l'ambiente transfrontaliero/ del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.

Vsebina publikacije ne odraža nujno uradnega stališča Evropske unije. Za vsebino publikacije je odgovoren izključno izdajatelj Park Škocjanske jame, Slovenija.

Vodilni partner: Univerza na Primorskem - Università del Litorale

Ostali partnerji: Soprintendenza per i beni storici, artistici ed etnoantropologici del Friuli Venezia Giulia, Provincia di Trieste, Javni zavod Park Škocjanske jame, Slovenija, Javni zavod Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Comune di Duino Aurisina - Občina Devin Nabrežina

Projekt Living Landscape sofinanciran v okviru Programa čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2007-2013 iz sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj in nacionalnih sredstev.

Progetto Living Landscape finanziato nell'ambito del Programma per la Cooperazione Transfrontaliera Italia-Slovenia 2007-2013, dal Fondo europeo di sviluppo regionale e dai fondi nazionali.

